

İLGEÇ (EDAT)	BAĞLAÇ
<ul style="list-style-type: none"> Sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kurar. Tek başlarına anlamları yoktur. İlgeçler tümceden çıkarılınca tümcenin anlamında bir eksiklik, daralma veya anlatım bozukluğu olur. İlgeç olan sözcükler ad çekim eki aldıklarında adlaşır. <p>BELLİ BAŞLI İLGEÇLER: gibi, için, kadar, -e doğru, -e karşı, -den beri, sadece, -e göre, mi, sanki, üzere, diye, rağmen, karşın... Buralar benim köyüm gibi yemyeşil. (benzetme) Arkadaşını görmek için gelmişti. (amaç) Bu hafta yüz kadar soru çözdüm. (yaklaşık) Yurt dışından uçakla geldi. (ile/ araç) Okula doğru gelirken gördüm. (yön) Sabahtan beri seni bekliyoruz. (zaman) Çalışmak üzere odasına çekildi. (amaç) Geldiği gibi gitti. (tezlik-zaman) Beni bulana dek dolaşmış. (zaman)</p> <p>SORU 1) Aşağıdaki tümcelerde yer alan ilgeçlerin altını çiziniz, tümceye kattığı anlamı yay ayrıç içine yazınız. Uyandığı gibi yataktan fırladı. ( ) Bacak kadar çocuk hepimize kafa tutuyordu. ( ) Öfke ile kalkan zararla oturur. ( ) Ayağını yorganına göre uzat. ( ) Saat beş gibi görüşelim. ( )</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sözcükleri, sözcük öbeklerini, tümceleri birbirine bağlar. Tek başlarına anlamları yoktur. Bağlaçlar tümceden çıkartılınca tümcenin anlamı daralsa da tümcede anlatım bozukluğu olmaz. <p>Ve, de, ki, çünkü, ama, oysaki, halbuki, hem...hem, veya, ne... ne..., ya da, fakat, ya...ya..., Ne gelen var ne giden var. Hem kel hem fodul. İster çalış ister çalışma. Ya istiklal ya ölüm. Aradım ama bulamadım. Ben de sizinle gelmek isterim. Umut ve Diren seni sordular. Onu tanıyorum hatta onunla konuştum. Adamı dinlemiyorlar halbuki adamın anlattıkları çok önemli. Burada denizin de güneşin de keyfini çıkartabilirsiniz.</p> <p>SORU 2) Aşağıdaki tümcelerde yer alan bağlaçların altını çiziniz ve tümceye kattığı anlamı yay ayrıç içine yazınız. Ha onlar ha biz, ne farkımız var. ( ) Ahmet veya Mehmet benim için fark etmez. ( ) İster gel ister telefon et. ( ) Pek çalışmıyor oysa önemli bir sınavı var. ( ) Dinledim ama pek anlamadım. ( ) İçeri girdi ve hepimizle tek tek konuştu. ( )</p>
<ul style="list-style-type: none"> "Yalnız, ancak" sözcükleri yerine "ama, fakat" bağlacı getirilebiliyorsa, bu sözcükler bağlaçtır. "Sadece, tek" sözcükleri getirebiliyorsa bu sözcükler ilgeçtir. <p>Örnek: Bu tür soruları ancak Onur çözebilir. (ilgeç) Tiyatroya biz de gittik ancak oyunu beğenmedik. (bağlaç) Cebinde yalnız yol parası vardı. (ilgeç) Ben de gelirim yalnız akşam kalmam. (bağlaç) Yalnız adam (ön ad)</p> <ul style="list-style-type: none"> "Bir, tek" sözcükleri "sadece anlamında kullanılırsa ilgeçtir. <p>Örnek: Beni bu dünyada bir sen anladın. (ilgeç) Bir çocuk seni sordu. (ön ad)</p> <ul style="list-style-type: none"> "ile" sözcüğü yerine "ve" bağlacını getirebiliyorsa bağlaçtır, getiremiyorsa ilgeçtir. <p>Örnek: Azra, Asya ile sinemaya gitti. (ilgeç) Azra ile Asya sinemaya gitti. (bağlaç)</p>	<p>SORU 3) "yalnız" sözcüğünün görevlerini (türlerini) yazınız. (ilgeç, bağlaç, ön ad, zarf)</p> <ul style="list-style-type: none"> Yalnız insan her zaman mutsuzdur. Bütün gün evde yalnız otururdu. Kitap güzel yalnız çok pahalı. Sırrımı yalnız sana söylüyorum.) <p>SORU 4) Altı çizili sözcüklerin ilgeç mi bağlaç mı olduklarını yazınız.</p> <ul style="list-style-type: none"> Arkadaşına kitap <u>ile</u> dergi almış. Eşyaları eski <u>ama</u> tertemiz. Tüm kapıları <u>sevgi ile</u> aç. Akşama <u>doğru</u> biz de geliriz. Sabaha <u>kadar</u> oturduk. İşte ninni <u>gibi</u> bir yağmur çiseliyor. <p>SORU 5) Aşağıdaki tümcelerde yer alan ilgeçlerin altını çiziniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dünden beri yağmur yağıyor. Kafasını toplamak için eve gitti. Senden yalnız o kitabı istiyorum. Bakışları zehir kadar öldürücüydü. Sizden başka kimse gelmedi. Ayağına kadar gelen fırsatı tepti. Akıllı mı akıllı bir çocuktur kardeşim. <p>SORU 6) "için" ilgeci aşağıdaki tümcelerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> Seni görmek için kilometreleri aştım. Arkadaşlarla sinemaya gitmek için buluştuk. Kardeşin için böyle şeyler söyleme. Yarışmayı kazanmak için çok çalıştım. <p>SORU 7) "yalnız" sözcüğü aşağıdaki tümcelerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> Bahçede dolaş yalnız çiçeklere zarar verme. Yıllarca yalnız adam olarak yaşadı. Gece ıssız sokaklarda yalnız dolaşma. Bu denli zor soruları yalnız sen çözebilirsin. <p>SORU 8) "gibi" ilgeci aşağıdaki tümcelerin hangisinde farklı bir anlam katmıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> Haberi aldığı gibi yola çıktı. Yolcuyum bir kuru yaprak gibi. Pamuk gibi yumuşacıktı. Koca adam çocuk gibi ağlıyordu. <p>SORU 9) "için" sözcüğü aşağıdaki tümcelerin hangisinde "ilgeç" olarak kullanılmıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> Kedi okulun içinde dolaşıyor. için için ağladı sabaha kadar. Suyunuzu için, sonra konuşursunuz. Arkadaşı için her türlü fedakarlığı yapar. <p>SORU 10) "doğru" sözcüğü aşağıdaki tümcelerin hangisinde "ilgeç" olarak kullanılmıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> dürüst çalışmadık bu sınava. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar. Biraz önce gördüm, okula doğru gidiyordu. Doğru bir söz söyleyen sen de artık! <p>SORU 11) Aşağıdakilerden hangisi " mi" ilgecinin yukarıdaki tümcelere kattığı anlamlardan biri değildir?</p> <ol style="list-style-type: none"> Soru koşul zaman pekiştirme <p>SORU 12) Aşağıdaki tümcelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?</p> <ol style="list-style-type: none"> Bu şehrin ne hava kirliliği ne trafik sorunu biter. Pek çalışmıyor oysa yakında önemli bir sınavı var. Hem Antalya'ya hem de Bodrum'a gideceğiz. Güzel İzmir'imiz bizim için bir başka güzeldir. <p>SORU 13) "ile" sözcüğü aşağıdaki tümcelerin hangisinde "Annesi ile babasını görmek için İzmir'e geldi." tümcesindekiyle türce özdeşdir?</p> <ol style="list-style-type: none"> Buraya özel arabamız ile geldik. Dolmuş ile otobüs geçer mi burdan? Efil efil esen yel ile serinlemek ne hoş. Senin ile sonra görüşelim.

İkili bağlaçlar

Hazırlayan: Ümmühan DURMUŞ
Türkçe öğretmeni